

246633

การวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจน
ต่อการกระจายรายได้

บทินา จิตต์กาญจน์โตภณ

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2553

b 00251067

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246633

การวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจน
ต่อการกระจายรายได้

ปัทมา จิตต์ภาณุโสภณ

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

AN ANALYSIS OF THE USE OF BUDGETARY MEASURES
DESIGNED TO ALLEVIATE THE PROBLEM OF POVERTY
THROUGH ENHANCED INCOME DISTRIBUTION

PATTAMA CHITPANUSOPHON

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ECONOMICS

2010

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหา
ความยากจนต่อการกระจายรายได้

ชื่อผู้เขียน นางสาวปัทมา จิตต์ภาณุโสภณ

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์อดิ ไทยานันท์ ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์อัมรินทร์พงษ์ ฉัตราคม

รองศาสตราจารย์สุกัญญา ตันชนวัฒน์

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุพิพิธ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วันชัย ริมวิทยากร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อดิ ไทยานันท์)

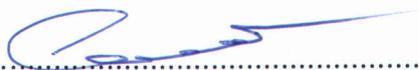
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุกัญญา ตันชนวัฒน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัมรินทร์พงษ์ ฉัตราคม)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไกรสร คีอประโคน)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหา
ความยากจนต่อการกระจายรายได้
ชื่อผู้เขียน นางสาวปัทมา จิตต์ภาณุ โสภณ
ชื่อปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์อดิ ไทยานันท์ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์อัมรินทร์พงษ์ ฉัตราคม
3. รองศาสตราจารย์สุกัญญา ตันธนวัฒน์

246633

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจนต่อการกระจายรายได้ โดยใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 ทำการวิเคราะห์งบประมาณผ่านค่าตัวทวี (multipliers) แบบ Fixed Price Multipliers ที่ได้จากการใช้บัญชีเมตริกส์สังคม ปี พ.ศ. 2550 (social accounting matrix--SAM) เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ระหว่างก่อน และหลังจากการใช้จ่ายงบประมาณลงไป สำหรับการวิเคราะห์งบประมาณตามมาตรการแก้ไขปัญหาค่าตัวทวีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 71,877.13 ล้านบาท พบว่านอกเหนือจากผลกระทบทางตรง ยังส่งผลกระทบทางอ้อมในสาขาการผลิตอื่น ๆ ด้วย รวมมูลค่าผลกระทบทั้งหมด 142,436.28 ล้านบาท โดยสาขาบริการได้รับผลกระทบมากที่สุด และผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าค่าใช้จ่ายงบประมาณส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนรายได้ของคนจนยิ่งลดลงจากร้อยละ 7.79 เป็น 7.18 และสัดส่วนรายได้ของคนรวยยิ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 43.97 เป็น 44.39 โดยการใช้จ่ายงบประมาณเป็นการใช้จ่ายไปในงบบุคลากรเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งหลายโครงการได้กำหนดเกณฑ์กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทำให้คนจนและครัวเรือนยากจนมีการเข้าถึง

บริการพื้นฐานของรัฐได้ยาก โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้ที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภค สูงกว่าเส้นความยากจน ดังนั้นภาครัฐควรมีนโยบายที่จะส่งผ่านงบประมาณให้ถึง มือประชาชนอย่างทั่วถึง และกำหนดเกณฑ์กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการช่วยเหลือและ ครอบคลุมกลุ่มคนจนจริง ๆ ที่สำคัญควรมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่าง- เข้มงวด เพื่อไม่ได้เกิดการคอร์รัปชันหรือเกิดการใช้จ่ายงบประมาณไปในทางที่ไม่ถูก

effects were measured at the level of 142,436.28 million baht. The impact at the highest level was in the area of services.

On the basis of the analysis conducted by the researcher, it is concluded that budgetary outlays brought about increased equality. The proportion of the level of the income of those who were poor decreased from 7.79 to 7.18 percent, while the proportion of the income of the rich income increased from 43.97 to 44.39 percent.

Budgetary outlays mainly pertained to outlays on personnel. Many projects isolated a variety of criteria and target groups. As such, the poor and poor households found it difficult to access fundamental states services. Those receiving benefits were those whose income level was greater than the levels of those at or below the poverty line.

Therefore, public sector policy should more evenly distribute outlays. Criteria should be established designating specific target groups as recipients of aid and funds and distributed so that those in greatest need are helped. Most importantly, budgetary outlays should be strictly examined such that corruption is eliminated and outlays are spent appropriately.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์
อดิ ไทยานันท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อัมภินพวงศ์ ฉัตราคม
รองศาสตราจารย์สุกัญญา ตันธนวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา
และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนกระทั่ง
วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนคณาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ทุกท่านที่ได้
ประสิทธิประสาทความรู้ในด้านต่าง ๆ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบุคลากรของกรมบัญชีกลาง ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล
การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ขอบคุณนายสิทธิพร พูลสวัสดิ์
ที่ให้ทั้งข้อมูลและคำแนะนำดี ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ และขอบคุณเพื่อน ๆ
ปริญญาโทภาคพิเศษ รุ่น 19 ทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือ คำแนะนำในการจัดรูปเล่ม และ
ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยให้ความห่วงใย และ
คอยให้กำลังใจ พร้อมทั้งคำแนะนำต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และที่สำคัญขอขอบคุณ นางสาวสุทธินันท์ จิตต์ภาณุ โสภณ
ที่คอยช่วยเหลือด้านกำลังทรัพย์ในการศึกษาทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสในการศึกษาครั้งนี้
หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าทางการศึกษาขอบอบแต่ทุกท่านที่มีพระคุณกับผู้เขียน
และหากมีข้อผิดพลาดประการใด ถือว่าเกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียนเพียงผู้เดียว
และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ปีทมา จิตต์ภาณุ โสภณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพประกอบ.....	(14)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
สมมติฐานของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
วิธีการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดทางทฤษฎี.....	13
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	37
3 การแก้ไขปัญหาความยากจน	44
สถานการณ์ความยากจน.....	60
งบประมาณการแก้ไขปัญหาความยากจน.....	73
4 วิธีการวิจัยและผลการวิจัย	77
วิธีการวิจัย	77
ผลการวิจัย	98

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	113
ข้อเสนอแนะ	118
 ภาคผนวก	
ก รายงานวิจัยภาครัฐในการขจัดความยากจน และพัฒนาชนบทประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2550	120
ข ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต 16 สาขา	141
ค ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ β ของครัวเรือนต่อสินค้าในสาขาการผลิต ต่าง ๆ	144
ง บัญชีเมตริกส์สังคม ปี พ.ศ. 2550	148
จ Fixed Price Multiplier จากบัญชีเมตริกส์สังคม ปี พ.ศ. 2550	161
บรรณานุกรม	174
ประวัติผู้เขียน	176

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ช่องว่างความยากจน ความรุนแรงปัญหาความยากจน เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน ปี พ.ศ. 2531-2550.....	2
2 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคจำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531-2550.....	3
3 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน และการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยจำแนกตาม กลุ่มประชากรตามระดับรายได้ทั่วประเทศ (quintile by income) ปี พ.ศ. 2531-2550.....	5
4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปี พ.ศ. 2543-2550.....	7
5 การไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจ	28
6 ตัวอย่างรูปแบบของบัญชีเมตริกส์สังคม	34
7 ช่องว่างความยากจน ความรุนแรงปัญหาความยากจน เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน ปี พ.ศ. 2531-2550.....	63
8 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน และการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยจำแนกตาม กลุ่มประชากรตามระดับรายได้ทั่วประเทศ (quintile by income) ปี พ.ศ. 2531-2550.....	65
9 รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยคนต่อเดือน และการเปลี่ยนแปลงของ รายจ่ายเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายจ่าย (quintile by expenditure) ปี พ.ศ. 2531-2550.....	67
10 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคจำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531-2550.....	69

ตาราง	หน้า
11 รายจ่ายจริงภาครัฐในการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบท ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2550.....	74
12 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคจำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531-2550	70
13 การแบ่งโครงสร้างบัญชีของระบบเศรษฐกิจ.....	86
14 การจำแนกข้อมูล SES กับสาขาการผลิต 16 สาขา.....	98
15 ค่าสัมประสิทธิ์ b ของครัวเรือนต่อสินค้าในสาขาการผลิตต่าง ๆ.....	101
16 จำแนกงบประมาณรายจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวทาง ยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนและพัฒนาชนบท ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2550 จำแนกตามสาขาการผลิต	103
17 ผลกระทบต่อสาขาการผลิตจากงบประมาณรายจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ความยากจน ตามแนวทางยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนและพัฒนา ชนบท ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550.....	106
18 ผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตจากงบประมาณรายจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ความยากจน ตามแนวทางยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนและพัฒนา ชนบท ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550.....	107
19 ดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลัง (backward linkage)	109
20 ดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหน้า (forward linkage).....	110
21 เปรียบเทียบโครงสร้างการกระจายรายได้ของครัวเรือนก่อนและหลัง การใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนตาม แนวทางยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนและพัฒนาชนบท ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550	112
22 รายจ่ายจริงภาครัฐในการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบท ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2550.....	121

ตาราง	หน้า
23 รายจ่ายจริงภาครัฐในการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบท.....	131
24 ปัจจัยการผลิตและผลผลิต 16 สาขา	142
25 บัญชีเมตริกส์สังคม พ.ศ. 2550	149
26 Fixed Price Multipliers จากบัญชีเมตริกส์สังคม พ.ศ. 2550	162

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน	3
2 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2550.....	4
3 เปรียบเทียบระดับรายได้จำแนกตามกลุ่มของประชากร ปี พ.ศ. 2531-2550 ..	6
4 ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศปี พ.ศ. 2536-2550	8
5 คุณภาพในตลาดผลผลิต ตลาดแรงงาน และตลาดเงิน	14
6 การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังด้านรายจ่ายของรัฐบาล.....	16
7 คุณภาพของตลาดต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่าย.....	17
8 ความเชื่อมโยงของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ.....	23
9 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจ และ ตารางบัญชีเศรษฐกิจ	25
10 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน	64
11 เปรียบเทียบระดับรายได้จำแนกตามกลุ่มของประชากร ปี พ.ศ. 2531-2550 ..	66
12 เปรียบเทียบระดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคจำแนกตามกลุ่มของ ประชากร ปี พ.ศ. 2531-2550.....	68
13 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2550.....	70
14 การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของ รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคระหว่างกรุงเทพฯ และภาคต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2531-2550	71
15 การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของ รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคระหว่างเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531-2550.....	72
16 รูปแบบของบัญชีเมตริกส์สังคมอย่างง่าย.....	79